

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SOCIO-ECONOMIC SPHERE FOR THE USE OF SOCIAL NETWORKS IN PROFESSIONAL ACTIVITIES

Ця стаття присвячена проблемі підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання соціальних мереж у професійній діяльності. В статті аналізується сучасна роль соціальних мереж в суспільстві та їх вплив на розвиток професійної сфери, детально розглядаються основні переваги та ризики використання соціальних мереж у професійному контексті, визначаються ключові навички та компетенції, якими майбутні фахівці соціономічної сфери повинні володіти для успішного використання соціальних мереж, такі як: вміння аналізувати та інтерпретувати дані з соціальних мереж, ефективна комунікація зі співробітниками та клієнтами через соціальні платформи, вміння використовувати соціальні мережі для збору інформації та проведення маркетингових досліджень. Були проаналізовані етичні стандарти та настанови, які передбачають: конфіденційність та приватність, побудову границь професійного та особистого життя, етичну комунікацію, інформаційну точність, професійну саморефлексію та дотримання професійних стандартів. Обґрунтовуються методи навчання та підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання соціальних мереж, які надають студентам практичні навички використання соціальних мереж у професійному середовищі. Також зазначаються потенційні перешкоди та виклики, з якими стикаються майбутні фахівці соціономічної сфери при використанні соціальних мереж, зокрема проблеми конфіденційності, приватності та безпеки даних, необхідність етичного використання соціальних мереж у професійній діяльності. Проаналізовані особливості блогінгу та виділені як позитивні, так і негативні аспекти цього явища. Серед позитивних характеристик блогінгу були виділені: можливість обміну інформацією та підвищення інформаційної обізнаності суспільства щодо різних соціальних, політичних, культурних та освітніх новин. Негативні наслідки блогінгу, такі як втрата часу на віртуальне спілкування, піддатливість маніпулятивному впливу, втрата інтересу до реального спілкування та відсутність правового регулювання взаємодії учасників.

Ключові слова: соціономічна сфера, соціальні мережі, професійна діяльність, етичні

стандарти, настанови комунікації, мотивація до використання соціальних мереж.

This article is devoted to the problem of training future specialists in the socio-economic field to use social networks in their professional activities. The article analyzes the modern role of social networks in society and their influence on the development of the professional sphere, considers in detail the main advantages and risks of using social networks in a professional context, defines the key skills and competencies that future specialists in the socio-economic sphere must possess for the successful use of social networks, such as the ability to analyze and interpret data from social networks, communicate effectively with employees and customers through social platforms, and the ability to use social networks to gather information and conduct market research. Ethical standards and guidelines were analyzed, which provide for: confidentiality and privacy, building boundaries of professional and personal life, ethical communication, informational accuracy, professional self-reflection and compliance with professional standards. The methods of training and training future specialists in the socio-economic sphere to use social networks are substantiated, which provide students with practical skills in using social networks in a professional environment. Potential obstacles and challenges faced by future specialists in the socio-economic sphere when using social networks are also noted, in particular, problems of confidentiality, privacy and data security, the need for ethical use of social networks in professional activities. The peculiarities of blogging are analyzed and both positive and negative aspects of this phenomenon are highlighted. Among the positive characteristics of blogging, the following were highlighted: the possibility of exchanging information and increasing the information awareness of society regarding various social, political, cultural and educational news. Negative consequences of blogging, such as wasting time on virtual communication, susceptibility to manipulative influence, loss of interest in real communication and lack of legal regulation of participants' interaction.

Key words: socio-economic sphere, social networks, professional activity, ethical standards, communication guidelines, motivation to use social networks.

УДК 378 +37.065
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.35>

Паскаль О.В.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогічних
технологій початкової освіти
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науково теоретичними чи практичними завданнями. Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасні соціальні мережі виконують важливу роль у нашому суспільстві, ставши одним з основних засобів спілкування, обміну інформацією та отримання нових знань. Тому означена проблема є надзвичайно актуальною в сучасному освітньому контексті. Соціальні мережі відіграють значну роль у житті суспільства та молоді, мають потенціал впливати на процеси

навчання та спілкування, надають можливості для педагогічного спілкування, співпраці та взаємодії зі студентами, колегами та батьками у віртуальному просторі. Використання соціальних мереж може сприяти підвищенню якості навчання, розвитку педагогічних навичок та сприйняття нової інформації.

Багато молодих людей активно використовують соціальні мережі в особистому житті, і важливо, щоб майбутні соціальні працівники та соціальні педагоги мали належну підготовку, яка дозволяє

їм використовувати ці інструменти в професійній діяльності. Враховуючи широку доступність соціальних мереж та їх популярність, важливо, щоб педагоги були компетентними у їх використанні для покращення навчання та спілкування зі студентами.

Розширення використання соціальних мереж та їх вплив на суспільство змінюють спосіб взаємодії людей і навчальних процесів. Отже, майбутні соціальні педагоги повинні бути готові до використання цих інструментів у своїй професійній практиці.

Одним з аспектів актуальності є те, що соціальні мережі стали важливим засобом комунікації та спілкування між студентами, педагогами, батьками та іншими зацікавленими сторонами. Вони надають можливості для спільної роботи, обміну ідеями, навчальними матеріалами та ресурсами. Використання соціальних мереж може поліпшити ефективність навчання, сприяти залученню студентів і підтримувати зв'язок між педагогами та їхніми учнями.

Другий аспект актуальності полягає в необхідності врахування цифрової грамотності в сучасній освіті. Соціальні мережі вимагають від користувачів знань і навичок з ефективного використання, цифрової безпеки, а також здатності критично оцінювати інформацію. Майбутні соціальні педагоги повинні бути готові навчати своїх учнів здійснювати цифрову комунікацію, розуміти важливість приватності та безпеки в мережі, а також допомагати їм розвивати критичне мислення при сприйнятті цінної інформації з соціальних мереж.

Третій аспект актуальності полягає в потенціалі соціальних мереж для підтримки інклюзивної освіти та роботи з учнями з різними потребами. Соціальні мережі можуть стати платформою для створення віртуальних спільнот, де всі зацікавлені можуть спілкуватися, співпрацювати та отримувати підтримку. Вони можуть сприяти створенню навчальних матеріалів, які враховують різні стилі навчання та потреби учнів. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання соціальних мереж включає навчання їх ефективному використанню для інклюзивного навчання та підтримки учнів з різними особливостями.

Соціальні мережі мають великий потенціал для фахівців соціономічної сфери, оскільки вони можуть використовувати їх для збору даних, аналізу трендів, вивчення громадської думки, взаємодії з аудиторією та розповсюдження інформації про свою діяльність. Проте, існує кілька проблем, які можуть виникнути при використанні соціальних мереж в професійній діяльності фахівців соціономічної сфери:

1. Передусім, це питання конфіденційності та захисту даних. Фахівці соціономічної сфери зазвичай мають доступ до великої кількості даних,

включаючи особисту інформацію користувачів соціальних мереж. Важливо, щоб ці фахівці забезпечували належний рівень конфіденційності та дотримувалися етичних стандартів під час збору, збереження та використання цих даних.

2. Надійність даних та проблема неправдивої інформації. Соціальні мережі можуть бути джерелом великої кількості інформації, але досить часто ця інформація може бути неправдивою або спотвореною.

3. Питання відповідального використання соціальних мереж. Фахівці соціономічної сфери повинні бути усвідомлені щодо етичних аспектів використання соціальних мереж. Вони повинні розуміти вплив своєї діяльності на користувачів соціальних мереж, в тому числі можливість поширення негативної інформації, вплив на громадську думку і приватність користувачів. Фахівці повинні розвивати навички етичного використання соціальних мереж і приймати відповідальність за свої дії.

4. Виклики взаємодії з аудиторією. Соціальні мережі надають можливість фахівцям соціономічної сфери взаємодіяти з аудиторією, проте це може створювати виклики у розв'язанні проблем комунікації, управління відгуками та критикою. Фахівці повинні володіти навичками побудови ефективної комунікації, вирішення конфліктних ситуацій та вмінням керувати своєю онлайн-репутацією.

5. Постійні зміни технологій та трендів. Соціальні мережі швидко розвиваються, і фахівці соціономічної сфери повинні бути постійно усвідомлені щодо нових технологій, алгоритмів та трендів, що впливають на їхню професійну діяльність. Це вимагає постійного професійного розвитку і навчання новим інструментам та методам аналізу соціальних мереж.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості розвитку та використання властивостей соціальних інтернет-мереж активно досліджуються численними вченими. Деякі з них, такі як П'єр Бурд'є, Ганна Градосельська, Вікторія Сілаєва, Сергій Коноплицький та інші присвячують свої дослідження проблематиці соціальних мереж. Вони вивчають процеси формування та розвитку комунікативних структур у соціальних мережах. Такі науковці, як Жиль Делез, Євген Прохоренко, Сергій Романенко, Анатолій Фомін та інші вчені зосереджуються на вивченні нового типу комунікативних структур, які виникають у соціальних мережах. Вони досліджують процеси їх формування та розвитку з урахуванням специфіки цих мереж. Український науковець Анатолій Фомін займається дослідженням проблем, пов'язаних з використанням соціальних мереж у професійній діяльності. А. Фомін аналізує різні аспекти взаємодії, включаючи спілкування зі співробітниками,

клієнтами та іншими зацікавленими сторонами через платформи соціальних мереж, досліджує способи покращення комунікації фахівців соціальної сфери з використанням соціальних мереж. Отже, проблема розвитку соціальних мереж і дослідження їх функціонування є активною темою досліджень як за кордоном, так і в Україні. Зарубіжні вчені, такі як М. Кастельс, П. Бурд'є, В. Бюль, Ж. Делеза, А. Турен, П. Ердос та інші, досліджують особливості соціальних мереж. Також вітчизняні науковці, серед яких А. Фомін, Д. Іванов, І. Семенова, В. Сілаєва, Г. Градосельська, С. Коноплицький, В. Щербина, Є. Прохоренко, С. Романенко, Н. Коритнікова та інші, внесли вагомий внесок у дослідження цієї теми. Особливу увагу вчені приділяють впливу соціальних мереж на свідомість індивіда. Такі дослідники, як Д. Губанов, В. Чернец, В. Сазонов, В. Шалак та інші, досліджують, як соціальні мережі впливають на мислення та поведінку людей. Зокрема, І. Мудра, С. Афанасьєв, Т. Галіч, Ш. Прімбс, Т. Фісенко, А. Бобкова, Е. Тоффлер, Дж. Кім, С. Тонг та інші досліджують особливості використання соціальних мереж.

Також вчені займаються дослідженням блогів і їх специфіки. Серед таких науковців можна відзначити В. Волохонського, Є. Горного, А. Досенко, К. Захарову, Н. Курчакову, С. Пішковцію, Н. Прудку, Т. Сазонову та інших. Також є роботи, які досліджують важливість використання соціальних мереж у навчальних цілях. Серед вчених, які присвятили дослідженню цієї проблеми такі, як: І. Малицька, І. Іванюк, М. Остапенка, С. Литвинова, Н. Думанський, С. Івашьова, О. Клименко та інших вчених.

Всі ці дослідження спрямовані на розуміння проблем, які виникають при використанні соціальних мереж у професійній діяльності фахівців соціальної сфери. Вони допомагають виявити перешкоди, з якими стикаються фахівці, такі як безпека даних, поширення неправдивої інформації, етичні питання, складнощі у комунікації з аудиторією та необхідність постійного професійного розвитку.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає у дослідженні та визначенні шляхів підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до ефективного використання соціальних мереж у їх професійній діяльності.

Засновуючись на теоретичному аналізі актуальних досліджень, можна стверджувати, що науковці, що досліджують соціальні мережі, перш за все розглядають їх як особливу платформу, яка сприяє організації комунікативної взаємодії, об'єднанню користувачів на основі спільних інтересів та уподобань.

З наукового погляду процес комунікації в Інтернеті позначається як Інтернет-комунікація. Під Інтернет-комунікаціями слід розуміти методи спілкування, за допомогою яких передача інформації відбувається через мережу Інтернет

з використанням стандартизованих протоколів обміну та демонстрації різноманітних форматів інформації, таких як відео, документи, аудіо, файли тощо. Науковцями визначені особливості інтернет-комунікації, серед яких: віртуальність, інтерактивність, гіпертекстуальність, глобальність, креативність, анонімність, фрагментарність, мозаїчність [2; 3; 4].

Якщо розглядати сам процес спілкування в соціальних мережах з огляду на його основну мету – передачу думок та емоцій, можна зазначити його поверхневий характер. Люди, які проводять більшість часу в Інтернеті та замінюють живе спілкування віртуальним, часто не приділяють уваги емоційному аспекту комунікації, який поступово втрачає значущість для них. Візуалізація та медіатизація тексту є ще однією характеристикою інтернет-спілкування, яка дозволяє виражати емоції та ставлення за допомогою смайлів, наліпок, гіфок, скорочень та аббревіатур без необхідності використання словесного опису [5]. Простим прикладом цього є спосіб, яким сучасна молодь та підлітки вітають з днем народження: смайлик тортика та фрази «З др бро», «Нб» та інші. Слід також зазначити, що замість довгих пояснень та розповідей поширюється посилання на потрібну інформацію, розміщену на вебсайті або у дописі в соціальній мережі [1]. Наприклад, замість висловлення захоплення діяльністю подорожного блогера Андрія Птушкіна, ефективніше поділитися посиланням на його YouTube-канал, де можна переглянути всі його захоплюючі відео з подорожей по усьому світу.

Однією з особливостей використання соціальних мереж є визначення мети їх використання. Кожна людина, яка приєднується до певної соціальної мережі, має свою власну ціль, яка може бути розважального характеру або більш складного характеру. Наприклад, хтось може бажати поглибити свої знання у галузі медицини та слідкувати за блогерами-медиками відповідного профілю, або розширити свої уявлення про туризм в Україні та світі, вивчаючи місця та країни за допомогою тревел-блогів. Для деяких користувачів метою може бути не лише отримання інформації, а й трансляція її для інших. В такому випадку людина розробляє стратегію розвитку своєї особистої сторінки в популярних соціальних мережах та виступає як спікер, лідер думок. Вона цікавить людей своєю діяльністю, привертає їх увагу і формує коло своїх прихильників і слухачів. Вони стежать за її публікаціями, коментують їх, надсилають приватні повідомлення і беруть участь у прямих ефірах, встановлюючи комунікативну взаємодію з нею.

Блогерство і соціальна комунікація нерозривно пов'язані, оскільки обидва явища передбачають взаємодію між людьми. Термін «комунікація»

може мати кілька значень: в першу чергу, це засоби зв'язку (повітряні, сухопутні, водні комунікації); вдруге, це форма комунікації (радіо, телеграф); втретє, це процес передачі інформації за допомогою ЗМІ (радіо, телебачення, преса, кінематограф); нарешті, комунікація виступає як акт спілкування, зв'язок між двома або більше особами, передача інформації від однієї особи до іншої [6, с. 53].

Часто блогерів називають лідерами думок, і ми погоджуємося з цим твердженням. Блогери виступають каталізаторами суспільних процесів та проблем. Своїми роздумами вони можуть спонукати людей до прийняття певних рішень, впливати на формування думок та ставлень до різних подій. Існують яскраві приклади впливу блогерських позицій на рішення людей, такі як залучення популярних блогерів політичними діячами до власної передвиборчої агітації, або висвітлення пандемії COVID-19 та війни в Україні з метою привернення уваги до серйозності проблеми та заклик до вакцинації та допомоги ЗСУ, що базується на власному прикладі, а також багато інших відомих випадків.

Враховуючи аналізовані особливості блогінгу, можна відзначити як позитивні, так і негативні аспекти цього явища. Серед позитивних характеристик блогінгу можна виділити можливість обміну інформацією та підвищення інформаційної обізнаності суспільства щодо різних соціальних, політичних, культурних та освітніх новин. Однак, також важливо враховувати негативні наслідки блогінгу, такі як втрата часу на віртуальне спілкування, піддатливість маніпулятивному впливу, втрата інтересу до реального спілкування та відсутність правового регулювання взаємодії учасників.

Що стосується фахівців соціономічної сфери, то вони також використовують соціальні мережі в професійній діяльності з двох очевидних причин. По-перше, це прогресивний розвиток інформаційного простору та широке використання соціальних мереж людьми взагалі. Соціальні працівники, як і інші фахівці, прагнуть до творчої самореалізації та впровадження нових знань у практику. По-друге, соціальні мережі надають спеціалістам можливості більш сучасного та ефективного виконання своїх професійних обов'язків.

Використання соціальних мереж в професійній діяльності фахівців соціономічної сфери потребує врахування етичних стандартів та настанов, щоб забезпечити відповідність високим професійним нормам і зберегти довіру до професійної спільноти. Ключовими аспектами етичних стандартів та настанов, які повинні бути враховані соціальними працівниками при використанні соціальних мереж є:

Конфіденційність та приватність: Фахівці соціономічної сфери повинні дотримуватися строгих принципів конфіденційності та захисту

приватності при роботі з клієнтами через соціальні мережі. Інформація, яку отримують вони від клієнтів або про них, має бути оброблена та збережена з урахуванням необхідних заходів безпеки та захисту особистих даних.

Границі професійного та особистого життя: Фахівці соціономічної сфери повинні зберігати розумні межі між своїм професійним та особистим життям на соціальних мережах. Вони повинні уникати розголошення особистих інформаційних деталей або конфлікту із професійними стандартами через свої дії або коментарі.

Етична комунікація: Фахівці соціономічної сфери повинні спілкуватися з клієнтами, колегами та іншими соціальними агенціями в соціальних мережах з повагою та толерантністю. Вони мають уникати образливих коментарів, дискримінації або неналежного використання мови, а також виявляти професійну етику у всіх ситуаціях професійної діяльності.

Інформаційна точність: Фахівці соціономічної сфери повинні дбати про точність інформації, яку вони поширюють або діляться на соціальних мережах. Вони повинні перевіряти джерела інформації та уникати поширення неправдивих або маніпулятивних даних, що можуть негативно вплинути на довіру та відносини зі своїми клієнтами та колегами.

Професійна саморефлексія: Фахівці соціономічної сфери повинні виконувати постійну саморефлексію щодо своїх дій та поведінки на соціальних мережах. Вони мають бути усвідомленими щодо своїх цінностей, поглядів та впливу, який вони можуть мати на інших, і забезпечувати відповідність цим цінностям у своїй професійній діяльності в мережі.

Дотримання професійних стандартів: Фахівці соціономічної сфери повинні враховувати професійні стандарти своєї професії при використанні соціальних мереж. Вони мають діяти відповідно до етичних принципів, норм та положень своєї професії, забезпечуючи високу якість професійних послуг та захист прав та добробуту своїх клієнтів.

Загалом, фахівці соціономічної сфери повинні бути свідомими своїх етичних зобов'язань та враховувати важливість дотримання етичних стандартів та настанов при використанні соціальних мереж у своїй професійній діяльності. Це допоможе зберегти професійну довіру, забезпечити якісну роботу та зберегти добробут та конфіденційність клієнтів. Крім того, вони повинні бути відкритими до постійного вдосконалення своїх знань та навичок, що стосуються використання соціальних мереж, а також враховувати змінність технологій та правового середовища, щоб адаптуватися до нових викликів та забезпечити етичне та відповідальне виконання професійних обов'язків.

На підставі систематизації та аналізу наукової літератури з метою визначення рівня готовності студентів – соціальних педагогів до використання соціальних мереж, ми розробили алгоритм підготовки студентів до використання соціальних мереж у професійній діяльності. Реалізація алгоритму передбачає наступні етапи:

1. Підготовчий етап вирішує ряд завдань:

– встановлення мети: підготовка студентів до використання соціальних мереж у професійній соціально-педагогічній діяльності.

– формулювання завдань, які реалізуються в процесі:

– розробка плану освітнього процесу з метою підготовки студентів-соціальних працівників до використання соціальних мереж у професійній діяльності.

– формування у студентів уявлень про важливість використання інтернет-технологій для підвищення ефективності їх професійної діяльності та реалізації професійних функцій.

– розвиток комплексу знань, умінь і навичок, які забезпечать ефективне використання можливостей соціальних мереж у виконанні професійних обов'язків.

2. Етап реалізації ставив за мету розкриття змісту підготовки студентів до використання соціальних мереж у професійній діяльності через реалізацію таких компонентів: мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-орієнтований.

3. На етап аналізу результатів та підсумування відбувалася оцінка рівня підготовленості студентів до використання можливостей соціальних мереж у майбутній професійній діяльності. Під час цього етапу проводиться аналіз отриманих результатів, оцінка досягнутих рівнів готовності студентів та підсумування їх підготовки.

Розроблений алгоритм допомагає систематично та ефективно готувати студентів – соціальних педагогів до використання соціальних мереж у професійній діяльності. Він передбачає не лише набуття необхідних знань, але й розвиток мотивації, когнітивних та особистісних компетенцій, що сприяють ефективному використанню цих інструментів у практичній роботі.

Враховуючи алгоритм, соціальні працівники можуть підвищити свою професійну компетентність та ефективність роботи, використовуючи потенціал соціальних мереж. Застосування інтернет-технологій дозволяє їм знаходити швидкий доступ до актуальної інформації, спілкуватися з колегами та клієнтами, а також впро-

ваджувати нові інноваційні підходи до професійної діяльності.

Таким чином, алгоритм підготовки студентів – соціальних педагогів до використання соціальних мереж у професійній діяльності є важливим інструментом забезпечення готовності до сучасних викликів та вимог професії. Рівень готовності до використання соціальних мереж відображає професійну мотивацію щодо досягнення ефективності в роботі з використанням соціальної інформації, базуючись на набутому комплексі знань, умінь і навичок, а також на здатності до саморозвитку і творчого потенціалу, здатність використовувати соціальні мережі для досягнення професійних цілей, здатність активно використовувати соціальні інструменти для підтримки спілкування, обміну інформацією та пошуку нових можливостей у своїй професійній сфері.

На закінчення слід зазначити необхідність активної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до використання соціальних мереж у професійній діяльності. Це допоможе їм ефективно використовувати соціальні мережі для розвитку кар'єри, підвищення конкурентоспроможності та досягнення успіху у своїй професійній галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Городенко Л. М. Нові медіа: журналістика чи комунікація? *Current issues of mass communication*. 2013. Issue 14. С. 65–69.
2. Квіт С. М. Масові комунікації : підручник. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 206 с.
3. Краснякова А. О. Політична суб'єктність: умови становлення та ознаки розвитку. *Проблеми політичної психології* : зб. наук. праць / Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ : Міленіум, 2014. Вип. 1 (15). С. 45–55.
4. Лучинкіна А. І. Психологічні закономірності соціалізації особистості у віртуальному просторі : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.05 / А. І. Лучинкіна ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ, 2014. 35 с.
5. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів : Літопис, 2010. 538 с.
6. Малімон В. І. Комунікаційна політика в діяльності державного службовця : навч. посібник. 2-ге вид. доп. і розш. Івано-Франківськ : Місто – НВ, 2008. 344 с.
7. Чекмишев О. В., Ярошенко Л. А. Основи якісного блогерства : навчальний посібник. Київ : 2014, ФОР А. М. Рудницька. 48 с.
8. Щербина В. М. Сітьова кіберкомунікація як соціальний феномен. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. № 1. С. 109–116.